

KISKÖVET.

SZÉPIRODALMI és MŰVÉSZETI LAP.

44 szám. 1846. November 1.

✱ EGY MŰTÉTEL.

Beszélyke.

A múlt század vége felé Tevenett Lajos sebész, egy aláírás nélküli meghívó jegyet kapott, a következő napon az országutól nem messze fekvő falusi lakoknak egyikében, egy véghezviendő sebészi műtéltre megkivántató műszerekkel megjelenni. — Tevenett ez időben ország szerte ismeretes volt műtételbeni ügyességéről, s nem lehet csodálni, hogy több ízben messze földre vitették, a hosszas gyakorlaton alapult tudományával élni kívánók. — Sokáig katonai szolgálatban volt. Külsőjén némi nyerseség ömlött el, — s még sem lehetett őt az ő természetes kedélyessége miatt nem szeretni.

Tevenett bámulta a meghívó jegyet, melyre a kijelölt hely legnagyobb pontossággal föl volt jegyezve, de az aláírás hiányzott. „Bizonyosan valami fővárosi arszlánka akar kissé megréfálni,“ gondolá magában, s nem ment el.

Harmad nappal azután hasonló, de még sürgetőbb meghívót kapott, azon felirattal: hogy holnap kilencz órakor egy szekér fog háza előtt megállani, őt elviendő.

A következő reggel, midőn az óra 9-et kongott, valóban meg is állott egy nyílt csinos hintó az ajtaja előtt. Tevenett minden további habzás nélkül felült.

A kapu előtt kérdezé a kocsistól: „Kihez visz engemet?“ Mire a kocsis illyesmit felelt: „A miről én nem tudok, avval mit sem gondolok.“ —

Maga egy goromba ficzkó, viszonzá Tevenett.

A kocsi a kijelölt mezei lak előtt csendesen megállott; kihez menjek? ki lakik itt? ki beteg? kérdé Tevenett a kocsistól, mielőtt a lépcsőn fölment volna, ki az előbbihez hasonló durva feleletet adott. —

A ház ajtajánál egy szép külsejű, mintegy 28 éves fiatal ember fogadá, s a lépcsőn föl, egy nagy szobába vezette. —

„Ön hivatott engemet!?” kérde a sebész!

„Nagy hálával tartozom önnek fáradságáért. Telepedjek le kevés időre, — készen van csokoládé, kávé, bor, ha a műtétel előtt még valamit enni akarna.” —

„Mutassa meg a beteget, megakarnám először vizsgálni, ha szükséges-é a vágás.”

„Szükséges Tevenett ur, üljön le csak, s hallgasson meg engemet. Itt egy 100 pftról szóló váltó, ezt önnek adni határoztam a véghez viendő műtétel körüli fáradságáért; ha szerencsésen végzendi, a méltánylás nem marad el. — Azon esetben, ha vonakodnék kívánatomat teljesíteni, nézzen ön ezen keményen megtöltött pisztolyokra, — ön hatalmában van, lelövöm.

„Pisztolyától nem félek. De mit kíván, csak hamar ki vele, minden előzmény nélkül; mit tegyek?”

„Vágja le jobb lábomat.”

„Örömet akár fejét ha tetszik; hanem ha nem csalatkozom, lábainak semmi baja: mint egy kötelen tánczoló, olly könnyen szökel fel a lépcsőkön. Fáj-é lába? mi baja?”

— „Semmi — de akarom, hogy fájjon.”

„Uram ön nincs tisztába magával.” —

„Ne aggódjék azon Tevenett ur.” —

„De hogyan rontotta el lábát?”

„Sehogy — hanem elhatározta-é ön már magát?”

„Uram! nem tudom, mit gondoljak ön felől. Bizonyítsa bé, hogy nincs megháborodva.”

„Tevenett ur! akarja-é teljesíteni kívánatomat?”

„Mihelyt tiszta, s alapos okát adja szándékának.”

„Önnek az igazat most meg nem mondhatom, — talán egy év mulva. Hanem fogadok, uram fogadok, hogy évek teltevel ön maga is helybehagyandja, hogy okaim a legnevezetesebbek voltak ezen lábomtól megszabadulni. Fogadok, ha nevét, szülött lakó helyét, s családi környülményeit velem megismerteti, jövőben mindent megtudand; jelenleg semmit. T. kérem, én becsületes ember vagyok.” —

„Egy becsületes ember nem fenyegeti orvosát pisztolyokkal. Ön mint ismeretlen irányában is vannak kötelességeim, — nem csonkitom meg önt szükségen kívül. Ha kedve van egy ártatlan családtya orgyilkosa lenni, úgy öljön vagy löjjön meg.”

„Jól van” mondá az ifju, s kezébe vevé pisztolyát: nem lövöm meg önt, még is kényszeríteni fogom lábom lemetszésire. A mit irántami szivességből, pénzszeretetből, vagy a

pisztolyoktöli félelem miatt ön nem akart, azt megteendi szá-
nakozásból.“

„Hogy tehetném azt uram?“

„Egy lövéssel magam összezuzom lábomat, töstént ön
szemei előtt e helyben:“

Az ifju elővevé a pisztolyt, s térde felé irányozza vele.
Tevenett felszökött megakadályozni.

„Nem indul meg ön? mondá, mindjárt elsütöm. Csak e
kérdésekre feleljen: akarja-é fájdalmimat szükségtelenül na-
gyobbítani, s hosszabbítani?“

„Ön bolond ember.“ Jó: megtörténend akaratja, levágom
azon átkozott lábot.“ —

Minden előkészület meg volt téve a műtéltre. Mihelyt
kezdődött a vágás, az angol pipára gyujtott, s azt mondá:
hogy pipája nem fog kialunni, szava igaz volt. A láb élet
nélkül feküdt a padlaton: az ifju folytató pipázását. —

Tevenett mesterileg végezte el a műtételt. A beteg szor-
galmas ápolás, s gyógyítás következtében rövid időn meg-
gyógyult, megjutalmazta orvosát, kit naponkint többre tanult
becsülni. Örömkönyvek között köszöné meg lába elmetszé-
sét, s visszahajózott Angolhonba fa-lábbal. —

* * *

Mintegy 18 hónappal elutazta után Tevenettől körül be-
löl e következő tartalmu levelet kapá az orvos:

„Ide mellékelve, mint bizonyosságát az én legmélyebb mel-
tánylatomnak, veszen ön egy 250 pfról szóló Passau ban-
kárhoz utalványozott váltót: ön minden halandok legboldogab-
bikává tett engemet, midőn egyik tagomtól megfoszta: ez a-
kadályá volt az én földi szerencsémnek. — Derék férfi! —
tudja ön meg most okát az én ostoba szeszélyemnek, mint
azt ön nevezé, azt állitván, nincs olly szép remény. melly az
enyimhez hasonló önmegcsonkítást okadolhatna. Én egy fo-
gadást ajánlottam volt, s ön helyesen cselekvék, hogy nem
állá rá. Éjszaki Indiából másodsor lett hazaérkeztemmel meg-
ismerkedtem Harley Emiliával, egy igen tökéletes női szép-
séggel: megkértem őt, vagyona, családi egybeköttetései tetszet-
tek rokoninnak, nekem csak szépsége, s kellemdus kedélyzete.
Imádói sergébe szegődtem. És én szerencsés voltam vágytár-
saim legszerencsétlenebbike lenni: ő szerete engemet: minden
más férfiak közül egyedül engemet, nem titkolá, és még is é-
pen azért megvete, eltaszita magától. Hasztalan kérém meg
kezét, hasztalan szerzém szülőit barátnéit részemre, ő válto-

zatlan maradott. Csak későn tudám meg nőmmé lenni vonakodása okát, mind a mellett is, hogy engemet az ábrándozásig szeretett. Nővérei közül egyik elárulá végre titkát. Harley kisasszony a bámulásig gyönyörű lény, de egy természeti hibája volt: s ez a féllábúság s félt ezen kellemetlen környülmény miatt nőm lenni. Tartott attól, hogy kevésbé fogom becsülni. A határozat mindjárt kész volt, hozzá hasonló akartam lenni; az is lettem: köszönet önnek Tevenett ur. Fa-lábommal visszajöttem Londonba. Első dolgom volt Harley kisasszonyt fölkeresni, már előre az a hír szárnyalt, s magam is azt irtam Londonból, hogy loról leesvén, eltört lábam, s ez okért valék kéntelen leváгатni, mindenek bámultát magamra vontam. Emilia elájult midőn először meglátott, sokáig vigasztalhatlan volt, de még is hozzám jött. Menyegzőnk utáni napon fölfedeztem előtte a titkot, hogy az őt birhatási vágy minő áldozatot vont maga után, annyival inkább szeretett. Oh Tevenett ur! lenne bár tiz leváгатható lábam, mind le metszetném egy vonása nélkül a vonagatásnak Emiliámért. Életemen keresztül halával tartozom önnek, jöjjön Londonba, keressen föl minket, tanulja megismerni kedves nőmet, s mondja még egyszer hogy én bolond vagyok: Templey Károly!

Tevenett ur közlé a levelet és anecdotát barátjával, s valahányszor elbeszélte, szörnyen nevetett, s mondá: még is csak bolondnak marad ő. A levélre pedig e kép válaszolt:

Uram! köszönöm ön becses ajándokát. Így kell azt neveznem, mivel nem mondhatom csekély fáradságom jutalmának. — Szerencsét kívánok a szeretetre méltó britt hölgyeli házasságához. Valóban egy láb sok egy nőért, de nem sok ha az ember a cserébe meg nem csalódik. — Ádám neje birásáért egy oldalcsonttal fizetett; másoknak is került oldalcsontjukba nejük, sőt némellyeknek fejükbe is. Mind e mellett is engedjen meg ön nekem, de én régi véleményem mellett maradok. Valóban van önnek pillanatnyi igazsága: most a házas élet paradicsomában él. De nekem is igazam van azon különbséggel: hogy az én igazomat igen későn érleli meg az idő, mint minden igazságot, mit az ember sokáig vonakodik elismerni. Uram emlékezzék szavaimra. Tartok tőle, hogy két év mulva megbánja egész lába leváгатását, s elég lett volna térdin alól leváгатni; fogja gondolni magában. Három év mulva meggyőződik ön, hogy elég lett volna csak bokájából leváгатni. Négy év mulva csak lábuj hüvelykét, öt mulva csak kis ujja áldozását is soknak hiszi, hat év mulva azt mon-

dandja ön: elég lett volna körmit levágnatni, mind a mellett ön bájos nevének érdeme sértetlen marad: változhatlanabban meg tudják a nők örzeni szépségöket s erényöket, mint a férfiak itéletöket. Fialat koromban kész lettem volna életem minden napjait odaadni, de lábom nem soha: ezt idővel megbántam volna. Mellyek után van szerencsém maradni az urnak alázatos szolgája G. Tevenett.

1793-ban a kényuralkodás borzasztó vérszakában Tevenett ur, kit egy fiatalabb sebész gyanuba hozott — Londonba szaladott — életét a senkinek nem kedvező Guilotin bárdjaitól megmentendő.

Egykor unalom, vagy esmeretség szövés okáért tudakozódott Templey Károly ur felől.

Megmutaták néki szállását. Béjelenteté magát, szivesen elfogadtatott. Karosszékekben kandalló mellett, mintegy 20 különböző hirlap, és folyó iratoktól környeztetve ült egy kövér ur, alig tudta felkelni, annyira meg volt hizva.

„Üdvözlöm önt Tevenett ur. Megszólala a kövér uraság, ki bizonyal nem más, mint Templey ur, ne vegye rossz neven, ha ülve maradok, ez az átkozott fa-láb mindenbe megakadályoztat. Uram! ön gyanithatólág körülnézni jött, ha igazsága megérté?”

„Én mint szökevény jövök, s önnél menedéket keresek.”

„Maradjon nálam, ön igazán okos férfi; vigasztaljon engemet. Bizonyal Tevenett ma a két zászlos hajó admirálja leendek, ha ezen istentelen fa-láb hazám szolgálatjára alkalmatlanná nem tesz, most már ujságokat olvasok, s szitkozodom, hogy sehol sem lehetek jelen. Jöjjön vigasztaljon engemet.”

„Neje jobban tudhatja önt vigasztalni, mint én.”

„Semmi sincs belőle: falába akadályozza őt a tánczolásban, azért kártyára, s egyéb játékokra adta magát; nem lehet kijöni vele, egyébaránt jó asszony.” —

„Hogyan? s még is igazam lett volna?”

„O! tökéletesen Tevenett édes. Hanem hallgassunk a dolog felől, ostoba dolgot követtem el. Lenne csak még lábom, még körmöm se vágnám le róla. Köztünk maradt szó legyen, bolond voltam, de tartsa ön magába ezen igazságot.”

Mányai Miksa.

APRÓ KÉPECSKÉK.

A remény rózsa-bimbó keblünkben, melly valahányszor

hervadni indul, a hittől, miként harmatcseppektől a fű táplál-
tatva, mindig újra fakad. —

Az emlékezet angyal — ki éltünk kétes perczeiben véd
szellemként jelenik meg, irt nyujtani fájó szivünknek vigaszul
a jelenben, vagy büntetésül a mult tényeiért. —

Remény s emlékezet gyermekei az örömnök és fájdalom-
nak; ez multunk, amaz jövőnk felett virasztnak. —

Ilo p.

CZUKORDARABKÁK.

KLÉH UR ÉLETCSEPPEIHEZ.

(L. idei P. D. 40. 41. 42. számait.)

Kléh ur orvosá lesz, és néhány életcsppi recep-
teket közöl a pesti Divatlapban. Midőn beteg valék, kíván-
csian nézegettem az orvos recepteit, majd minden szó csak
félíg vala kiürva — mint ezt az után tett pontból kivehetém.
Én ugyan orvos, annyival kevésbé életorvos nem vagyok
— de mint hölgy, ha a nememet illető tapasztalatait Kléh urnak
kiegészitem, bocsánatját — sőt köszönetét reménylem.

„A férfi sziv nyers vas, melly melegben
jobbra balra hajlik, de meg nem török.“ — A nő
sziv edzett vas, aczél, melly készebb megtörni, hogy sem
meghajoljon.

„A női sziv zártszék, mellynek vendégei na-
ponként változóok,“ — de ön elfeledé hozzá tenni, hogy
ennek ki, valjon a zártszék vagy a vendégek-é az oka.

„A házasság nagy melodráma, mellynek né-
ha második de harmadik felvonása rendesen
szomorú“ — ezután is elhagyott kérdés juta eszembe, ki
irja ki szerzi a melodramát? nem a férfi? ...

„A nő üvegház; virágai elbódítják az embert
s ha megizleljük gyümölcsét, megcsömörlünk“
Valóban finom izlésének kell önnek lenni, ki a narancstól ana-
náasztól megcsömörlik, — be kár hogy ön egyetlen nemében.

„A szerelem olly fényüzési cikk, melly
legtöbbnyire csak pénzért vásárolható.“ — Pén-
zért szerelmet csak az próbálj vásárolni, ki nem érez magában
elég erőt vizontszerelmet ébreszthetni.

„Nő szerelme szappanbuborék, szétpattan,

s elmerül az örök semmiségbe.“ — Férfi szerelme a légvonal, mely azt szétrepeszti, — míg a szappanbuborék szétpattanása halálát is okozza, mert többé föl nem éleszthető.

„A házasság hasonlít a színházi zenekarhoz, ritka mindkettőben az őszhangzás.“ — Pedig a férfi a karmester, s ez oka az ősz nem hangzásnak.

„O. ur egy idő óta igen jól érzi magát, két hónapja már, hogy neje Füreden mulat.“ — Azt hiszi ön, hogy O. asszonyság nem épen olly jól érzi magát?

„Sok női szív egy tágas vendéglő, mindenkit befogad, s rövid mulatás után kiadja utlevelét.“ — Nem igaz, soha vendéglős nem adja ki vendégének az utlevelet, — kiveszi az utas.

Többekre tegyék meg az illetők észrevételeiket, — most isten önnel. Ha még hasonló cseppekkel szolgálанд nemünknek — nem mulatandam el kiegészítő „czukordarabkákra csepegtetve visszanyujtani önnek.

F. Terka.

HIDVÉGI

G. MIKÓ IMRE.

KÉPPEL.

Azon férfiu, kinek arczképe lapjaink mai számát diszesítendő, egyik legkitünőbb disze bérczes kis hazánknak akár a classikai műveltségű tiszta fő, akár ép lélek és érzés tekintetéből. A hazai főkörmányszék ritka egyenességű tanácsosának, s a helv. vallástételt követők egyházi főigazgató tanácsa hű gondnokának, valamint a virágzó Bethlen tanaoda megbecsülhetlen gondosságu főfelügyelőjének hivatali buzgalmát, bölcsességét, s lelkes törekvéseit méltányos hálával koszoruzza hazánk minden hű férfainak közelismerése. Adjon az ég Erdélynek koronként sok illy nemes jellemű jó fiakat!!

HIRSZEMLE.

A hirlapokban ismeretes új lőszer — durranó vagy lögyapot készítése módját közöljük, Otto tanár után: Jól tisztált gyapottat lehetőleg őszveszoritva, salétrom savanyba kell mártani, s aztán gyakran fris vízbe tenni, hogy a ráragadó savany kitisztítsassék teljesen, a fürtöcskék kibontassa-

nak; megszáradva a gyapot, durranhat. Sokkal czélszerűbb a lópornál, messzebb lök, és tisztán marad utána a fegyvercső. Bley orvosi tanácsos és gyógy-szerész gyapot helyett lágy fák—fűrész- és gyalu-porát használja: azt salétrom savanyúval leönti, megmossa és megszáritja: könnyen fellobban, s szirteket is elhányhat a csekély szer.

Nádor ő fenségének jobban létéről irnak a hirlapok.

Dézs October 26. — Már egy hét óta mulat körünkben egy színész csapat a vándor fajból, Abday vezérlete alatt. Kitünőbb tagjai a Zelényi pár, Harmath, Ruszkai és Háziné. Szönyegre hozattak: Falura kell menni. Pohárvíz és Richelieu párbaja című francia vigjátékok. Átalában türhetően játszanak. Zelényinek nem állhatom, hogy meg ne sugjam: ne legyenek mozdulatai annyira erőltettek, s feszesek, ő lábait, hol szétveti, hol keresztbe teszi, hol merőn, hol görbén tartja, szóval nincs természetes tagjátéka, különben jó színész lenne. Reményteljes szép pár Ruszkai és Háziné; az utóbbi igen kedves és ügyes, szinpadra termett kis hölgyecske, csak kiejtése nem elég tiszta és szabályos, aztán kár hogy azt a piczinke szájacskát mindig félre vonogatja. Az igazgató figyelmetlenségére mutat, hogy a Falura kell menni francia társalgási vigjátékban, a finom választékos szalonban énekeltei Vörösmartinak valódi magyar érzéseket lehellő bordalát: „Hej galambom, szőke bimbóm“ sat. Drang Ferdinánd által; és Bolinbroch Henriket engedni felvonás közben a közönség közt ki s bésétálgatni: az efélék által vész az illusio, mi nélkül pedig nem lehet hatás. De más felől helyesen cselekszi, hogy inkább csak társalgási darabokat hoz szinre, s a pénztárhoz legszebb színésznőit ülteti; mert sokkal jobb kedvvel karikáztatjuk huzasainkat, ha azokat szép kacsócskák kaparják össze. A közönség kevés számmal jelenik meg a szüret miatt. Máskor többet ir

Mányay Miksa.

Kolozsvár: — Udverhelyszéki Pálffy Károly a sorsában érzékeny résztvevő baráti elől örökre eltűnt itt helyben.

Advinent és társai városunkba hozták nagyszerű állapot-csoportjokat, látunk hát sárkányküzdést. (Dupuis!!!)

Mult szám 343-k lapja 14-k sorában 1841 h. o. 1831.

Négy képet küldünk jelenleg.

Szerk.

Megjelenik minden vasárnap egy képpel. Félévi díja 2 f. 12 k. — A félévre ígért Három lap ösmagyar életképre 30 k. külön díj e lap előfizetőitől, másoktól 2 f. pp. Szerkeszti s kiadja **MAGYARI LAJOS**. Kolozsvártt. Szál. Piacz. k. sor 455. sz.